

Devaluaci by ovšem byly poškozeny některé ústavy, jako na příklad úrazové pojišťovny, pensijní ústavy atd., jež by musily platiti renty v nové měně plným obnosem, jejichž pohledávky by však byly redukovány devaluací, čímž by ústavy staly se insolventními. V těchto případech by stát musil ústavy sanovati, k čemuž by si prostředky opatřil dávkou z majetku, obzvláště v přírostu majetku za války. Tento přírůstek majetku bude ovšem možno zjistiti přesně teprve po devaluaci.

Přechod ku měně zlaté můžeme provésti stejně, ponecháme-li peněžní jednotku na výši, jak se samočinně ustálila, neb povzneseme-li ji na původní výši, jakmile jen budeme s to opatřiti si potřebný zlatý poklad.

V prvním případě bylo by kovovou jednotkou měny ono množství zlata, jež jest kupitelno za papírovou peněžní jednotku v době jejího ustálení, v druhém případě by kovovou jednotkou měny byly kovová jednotka původní platná před znehodnocením.

Snahou česko-slovenského státu zajisté bude přejíti opět ku měně zlaté a to nejen z důvodů mezinárodních směn, nýbrž i proto, že měna kovová poskytuje největší záruky pro stálost peněžní jednotky. Stabilita peněžní jednotky závisí totiž u měny kovové na stálosti směnné relace peněžního kovu k ostatním statkům, která dle zkušenosti jest poměrně největší.

Pro nápravu měny není však opatření zlatého kovu nezbytným, pro nás toho času není ani možným. Přes to však můžeme nápravu měny provésti svrchu uvedeným způsobem a můžeme tak ozdraviti náš vnitrostátní hospodářský život. Zlatá měna má ovšem důležitost při mezinárodních směnách, poněvadž jí dosáhneme teprve pevné relace vůči měnám ostatních hospodářsky silných států, s nimiž se budeme stýkati. Čilost našich hospodářských styků s cizinou nebude však záležeti na tom, zda-li budeme míti hned měnu zlatou čili nic, nýbrž pouze na tom, vyrobíme-li dosti statků pro vývoz a sice takové kvality a s takovým nákladem, abychom v cizině s nimi mohli konkurovati.

Doufejme, že naše vláda rozřeší problém úpravy valuty způsobem, který nám umožní, abychom se opět vrátili do spřádáných hospodářských poměrů.

Účinek demobilisace na kupní a dodávkové smlouvy.

Otto Jelínek.

Na počátku války stály soudy před otázkou: Jaký vliv má vypuknutí války na plnění smluv? Nejv. soud vydal řadu rozhodnutí, jichž přehled vydal r. 1916 Fuchs »Einfluss des Krie-

ges auf Lieferungsverträge«. Shrnouti je lze tak, že válka o sobě nemá účinku, že by sprostovala povinnosti plnit smlouvu a že tento účinek má jen v mezích §u 879 obč. z. Při tom nejv. s. staví na roveň faktické nemožnosti plnění případy, kde plnění bylo sice fakticky možné, ale dle běžných názorů o mravnosti bylo by trvání strany na splnění smlouvy nemravným (ku př. bylo by pro dlužníka spojeno s nepoměrnou škodou, kdežto druhá strana by tím byla nepoměrně obohacena, nebo plnění by pro dlužníka znamenalo ohrožení jeho hospodářské existence). Odpověď nejv. s. tedy zněla: Plnit smlouvu; kde by se však plnění přičilo dobrým mravům (§ 879), tedy neplnit.

Koncem minulého roku jsme prodělávali závěrek války: demobilisací, osobní a věcnou. Rychlost, s jakou se dostavila, byla neočekávaná a tím méně počítalo se a mohlo se počítati s hospodářskými účinky, které vyvolá. S tak rychlým pádem německého militarismu — a to bylo rozhodující známkou dalšího trvání nebo netrvání válečného stavu — nikdo nepočítal. Proto do pozdního léta zařizoval se obchod a výroba na zimní tažení, t. j. kalkulovalo se s nedostatkem surovin, s nedostatkem pracovních sil, s faktickými i právními překážkami volného dovozu a vývozu a volného vnitrozemního obchodu v míře stoupající. Úsilovně se pracovalo ve vynalézání náhražek, hospodářsky upotřebitelné vynálezy dávaly výrobě nové směry. Ku př. v průmyslu textilním a potravinovém. Meziobchod nečekaje také rychlý převrat objednával, aby se kryl, ovšem za ceny válečné, ať již šlo o originály nebo o náhražky. Nelegitimní a nereelní obchod, pokud měl zásoby, pouštěl je do oběhu jen za podmínek situací plně vykořisťujících. Po shroucení se front začlo se na trhu objevovati zboží, ceny klesaly, náhražky nenalézaly ochotné kupce. Kdo před tímto převratem objednal zboží, ovšem válečné a za cen válečných, jmenovitě tedy obchodníci a výrobci, kteří se chtěli krýtí, dostali se do situace, že musili býti připraveni, že objednané suroviny resp. fabrikáty buď vůbec nedostanou do oběhu, nebo za ceny značně nižší, než kalkulovali, nebo dokonce než sami platili. Byla-li tedy před demobilisací uzavřena smlouva kupní a dosud splněna nebyla, bude ovšem prodávající trvati na odebrání a zaplacení, ale kupující nebude k tomu ochoten, namítaje, že by zboží buď vůbec neprodal, nebo jen za cen značně nižších. Na to ovšem prodávající odpoví, že totéž by se stalo jemu, kdyby zboží nebylo odebráno. Pokaždé jeden z nich bude poškozen i bez viny vlastní resp. spolukontrahenta.

Dle okolností může dokonce jíti o jich hospodářskou existenci a abychom hned z počátku problém nekomplikovali, mějmež prozatím na zřeteli jen takové případy.

Jménem mravnosti (§ 879 obč. z.) bude kupující splnění

smlouvy odpírat a současně druhá strana jménem mravnosti bude porážeti jeho odpor proti splnění smlouvy, dokazujíc, že nesplnění vedlo by zase k ohrožení její hospodářské existence a dovolávajíc se tedy zásady mravnosti, již má právě § 897. obč. z. dáti průchod. Ať tedy soudce rozhodne tak či onak, pokaždé bude porušena zásada mravnosti, již se — právem — dovolávají obě strany. V tom je zřejmý rozpor a praktický důkaz, že řešení na základě § 879. není možné. Nutno vysvětliti tento rozpor, analysovatí příčiny proč nemožno použít §u 879. a nutno hledati v analýsi té vodítka pro uspokojivé řešení.

Rozpor se vysvětlí snadno. Mravnost není dvojí. K rozporu může dojíti jen nesprávným formulováním její zásady. »Nesmíš trvati na splnění smlouvy, když by tím byla bez viny spolukontrahentovy zničena jeho existence« není norma tak všeobecná, aby za všech okolností se hodila na poměry obli- gační, anebo na daný právní řád vůbec a dokonce již není nejvyšší mravní zásadou. Tato (dle Kanta): »Jednej tak, abys chtítí mohl, aby maxima tvého jednání stala se všeobeným zá- konem« jest absolutní t. j. platí vždy a všude pro všechny roz- umné bytosti, poněvadž se nezakládá na zkušenosti, nýbrž je založena v praktickém rozumu. Ale v daném právním řádě, právě proto že jest dán a pokud není změněn, musí býti appli- kována na poměry, které vytvořil a musí míti k nim zřetel, ji- nak nemá smyslu. Příklad: Almužna jest jistě jednáním dle této nejv. zásady, ale má smysl jen v právním řádě soukromo- vlastnickém, neměla by smyslu ku př. v soustavě ryze komuni- stické. Neprivést někoho jednáním svým do hospodářské ka- tastrofy odpovídá také oně velezásadě, ale má smysl rovněž jen ve společnosti vybudované na právním řádu, kde soukromé vlastnictví, svoboda smluv, individuální zodpovědnost a kata- strofa soukromo-hospodářského subjektu má reální hodnotu. Tedy v každém právním řádu existuje jemu odpovídající, tedy korelatní aplikace nejvyšší mravní zásady resp. celá soustava této aplikace. Tato aplikace jest pak mravním řádem ko- respondujícího právního řádu, tedy relativní v tom smyslu, že v jiném právním řádu nemá objektivní platnosti; a absolutní v tom smyslu, že v daném právním řádu platí bez ohledu na to, zda ho někdo uznává, anebo neuznává, neboť tento rozpor má význam jen vývojový (dynamický) ovšem důležitý, a řešen jest různě (evoluce, revoluce). Daný právní řád vytváří si tedy s v o u soustavu mravní, která jest jeho automatickým regula- tivem, j e h o svědomím. Daný právní řád s korelativním mrav- ním řádem tvoří daný společenský řád.

Applikace mravní zásady v našem případě by zněla as: jednej tak, abys ani ty ani druh bez své viny nebyl vržen do

hospodářské zkázy. Této věty se mohou skutečně dovolati oba kontrahenti a řešení sporu musí jí býti přiměřené.

Že řešení dle §u 879. přiměřeným jí není, ukázali jsme prozatím na absurdním výsledku. Analysujme příčiny absurdnosti. Tedy charakteristika případu: Smlouva byla uzavřena definitivně (a contr. § 936. obč. z.). To má své hospodářské účinky: obě strany spoléhají na toto definitivum, činí dle toho dispoice, tedy právnicky i hospodářsky je to podstatně něco jiného, než pact de contrahendo a proto pro řešení nelze se dovolati §u 936. jak činí ku př. Meisl v N. Fr. Pr. ze 7. prosince m. r. (proti němu v tomže časopisu Ullmann); ostatně bychom tu dospěli k stejné absurdním výsledkům jako při řešení dle 879. Pokles směnné hodnoty zboží eventuelně úplné její zničení, způsobený demobilisací, jest jen důsledek konjunkturní změny, předmět smlouvy sám, hmota nebo forma jeho se tím nezměnila. Platí pro takový případ §§ 1048 a 1049, dle nichž nahodilě celé zničení věci nebo zničení její hodnoty přes polovici osvozuje od plnění a jiná nahodilá zhoršení věci jdou na vrub majitele (prodávajícího)? § 1048 užívá obratu »wird die Sache . . . zu Grunde gerichtet«. Již tento obrat svědčí o tom, že § ten míří na hmotu nebo formu předmětu samého, že poškozením této byla věc zcela nebo přes polovici ceny zničena, a nikoli na případy, kdy hmota nebo forma zůstala bez úhony, ale konjunkturální změnou směnná hodnota věci klesla nebo byla zničena. § 1049. míří na zhoršení věci menší než nadpoloviční a na případy paušálního prodeje, ale oba jen na poškození hmoty nebo formy. § 1447., jehož jsou právě citované paragrafy obměnou, pro směnu a kup platnou, nelze užítí již proto, poněvadž v případě našem (zhoršení konjunktury) nelze mluvit o tom, že prodávající nemůže plnit — to je právě předpokladem §u 1447. — právě naopak, on netoliko může, ale chce plnit a dokonce druhou stranu také k odebrání donutit. Všech právě uvedených paragrafů nelze užítí na případy zhoršení konjunktury také proto, poněvadž by se to přičilo podstatě kupní smlouvy a představě obou stran o jejích důsledcích a risiku, se spekulací spojeném: po definitivně uzavřené smlouvě nese důsledky konjunkturní změny kupující. Pokles resp. úplné zničení směnné hodnoty zboží následkem demobilisace je konjunkturní změna a platí o ní totéž.

Až potud platí o našem případě vše, co svrchu řečeno o definitivních kupních smlouvách vůbec. Avšak on involvuje důležité zvláštnosti a obtíže, spojené s hledáním přiměřeného řešení, dlužno vysvětliti právě jimi.

1.) »Válečná výroba« (vysoké ceny, náhražkové zboží, speciální válečné zboží) byla vyvolána situací na trhu surovin a práce. I když je faktem, že situaci zhoršily nereelní živly

svými machinacemi, přece nebyla to ani jediná, ani hlavní příčina: surovin a pracovníků bylo skutečně málo. Musilo se nastavovati, nahražovati a vyráběti jak právě bylo možno. Spekulace — výroba i meziobchod — se na takovou výrobu zařídila ne ze zvláštních pohnutek zjištěných, nýbrž (alespoň reální spekulace), poněvadž za daných poměrů jinak nemohla, měla-li ukájeti potřeby celku. To byl rozhodující moment. Změna byla pronikavá. Úměrně s tím rostlo riziko převratu.

2.) Při kupní smlouvě uzavírají ji strany s vědomím rizika, že se ve svých konjunkturních předpokladech přepočítají. Ale počítá se s jistým rizikem běžným, normálním, pojistitelným at již v té či oné formě. Avšak náš případ je tak ojedinělý, že se nepředvídala a předvídati nemohla možnost tak náhlé demobilisace a její následků. Víme, že krátce před koncem války vydáno nařízení, mající připravovati věcnou a osobní demobilisaci, nepřekotnou. Ale stal se opak. Ostatně i kdyby se bylo s takovými účinky počítalo, bylo tenkrát možno dáti průchod takovým názorům omezením nebo zastavením válečné výroby? Pokud známo, měly »demobilizační klausuli« smlouvy výzbrojních továren: že v pádu demobilisace stát převezme nejen hotové fabrikáty ale i rozdělané fabrikáty. V uvedeném právě odvětví výroby vysvětluje se tento dar výjimečné providence tím, že šlo o speciickou výrobu, která věděla, že automaticky přestane, jakmile dojde k míru a víme, že se na počátku války tento okamžik čekal ještě před vánocemi 1914; demobilizační klausule muničních továren zůstala jako zbytek onoho optimismu. Ale ostatní válečná výroba většinou teprve povstala dlouhou válkou a jejím živitelem byl pessimismus. Pohrůzkami, že po válce krvavé bude následovat hospodářská, byla jen podněcována.

3.) Účinky demobilisace zasáhly rázem celá výrobní a obchodní odvětví. Ježto výrobce mívá uzavřeno takových smluv řadu (totéž platí o obchodníkovi), může býti jeho hospodářská existence ohrožena, třeba by ta která smlouva sama o sobě neměla toho katastrofálního významu. Jak splnění tak i nesplnění smluv vedlo by tedy v případech ne ojedinělých k hospodářské katastrofě jednoho ze smluvníků. Že by i demobilisace takové účinky skutečně byla měla, že by byla ku př. i soudce postavila před takové dilemma, o tom jsme se nedočetli, ač myslitelné jest, že mohou takový účinek míti jak stoupající konjunktura (t. j. vzestup směnné hodnoty zboží) tak i klesající konjunktura; ale jak zkušenost ukázala, v prvním případě bylo toto nebezpečí daleko menší, patrně proto, že kupující, když by prodávající (pro nemožnost) neplnil, má po ruce alespoň náhražku, kdežto v druhém případě taková odpomoc nepřichází v úvahu.

Důkaz, že takové poměry nelze řešiti dle ustanovení o plnění smluv kupních, ani dle § 936. nebo 879. obč. z. byl podán předvedením absurdity; právě provedenou analysou zvláštností našeho případu byly vyzvednuty příčiny rozporu a absurdnosti těchto řešení a musíme v ní hledati i východisko pro uspokojivé řešení.

Především jsme viděli, že naše řešení musí zabíratí nejen případy, kdy kupní nebo dodavací smlouva sama o sobě by měla v zápětí ony kvalifikované následky, nýbrž i případy, kdy účinek ten by se dostavil teprve ve spojení s jinými kupními a dodávkovými smlouvami, stojícími pod týmž účinkem demobilisace.

Za druhé jsme viděli, že dotyčné zboží bylo vyráběno a do obchodu dáváno pravidelně z nezbytné nutnosti, v zájmu celku. Mohlo by se tedy říci: ať tedy škodu nese celek buď v té neb oné formě, když by byly osvědčeny momenty reálného obchodování. Tak by se ovšem z našeho případu stala otázka veřejného práva resp. správních opatření. Na prvý pohled přímočaré řešení by k tomu vedlo. Ale proti tomu se staví notorický odpor veřejného mínění, vysvětlitelný právě tím, že odporovalo by to danému společenskému řádu, aby risiko soukromoprávních smluv bral na sebe celek, výdělek však aby mu neplynul, dále se ukazuje na to, že dotyčná odvětví výroby a obchodu za války hodně vydělala, nechť tedy nesou také prodelek a konečně objevuje se obvyklá snaha po generalisování nekalých machinací.

Nechci se zevrubněji zabývati ani otázkou zásadní ani proveditelností takového řešení, nýbrž ptám se, zda přece není možným uspokojivé řešení v rámci občansko-právních ustanovení.

Jakou tu vlastně máme skutkovou podstatu, na niž by reagoval zákon buď přímo, nebo obdobou, nebo na niž by reagovalo právo přirozené? Smlouva není tu jedinou skutkovou okolností, nýbrž jako další skutečnost objevuje se nebývalá, nepředvídatelná, více méně všeobecně působící konjunkturální změna. Viděli jsme ovšem, že konjunkturální změny jinak nemají dle zákona účinku na plnění smluv, leda za předpokladu §u 879., ale viděli jsme také — a v tom je zvláštnost našeho případu — že a proč pro druh smluv, jež máme na mysli, nutno teprve hledati adaequatní právní účinek oné abnormální konjunkturální změny a nespokojiti se řešením dle §u 879., tedy že jest nám hledati normu, o niž by se opíral tento adaequatní právní účinek. Dívati se na právní poměr mezi oběma stranami (původní) smlouvy jako na obligaci, zakládající se na kupní smlouvě, modifikované tak, že právní ustanovení o kupu se na ni nehodí, jest theoreticky nemožné, poněvadž protismysl-

né. Tedy nezbyvá, než spatřovati v poměru tom obligaci ex variis causarum figuris, pro niž řešení hledáme. Skutková podstata jest tato: Poměr sice vznikl kupní smlouvou, ale nápotomní skutkovou okolností (demobilisací a účinky jejími) změnil se tak, že ustanovení o kupu nemožno užití. Změna týká se přímo celého právního důvodu obligace. Smlouva i demobilisace byly články konečné výslednice: společné nehody. Nynější právní poměr dřívějších kontrahentů zakládá se tedy nikoli na smlouvě, nýbrž na společné nehodě; to jest skutkovou podstatou. Jiný názor vede k výsledkům absurdním. Máme tu tedy obligaci ex variis causarum figuris, pro niž hledáme řešení. Nehoda pozůstává v poklesu event. ve zničení směnné hodnoty věci bez dotčení její hmoty nebo formy, způsobeném nepředvídatelnou více méně všeobecnou konjunkturní změnou. V čem spočívá společenství — rozumí se právní společenství — nehody? O společenství v nehodě lze vůbec mluvití tehdy, když 1.) na straně passivní je několik subjektů nebo 2.) na straně aktivní je několik subjektů a zákon z určitých vnitřních, poněvadž z daného společenského řádu vyplývajících důvodů, přesunuje na ně cele hospodářskou stránku nehody, nebo 3.) v případech kde zákon repartuje škodu nezaviněně (tedy nehodou) způsobenou jak na passivní tak na aktivní stranu. V jakém poměru mají společníci nehody tyto nésti, upravuje zákon výslovně jen pokud jde o třetí kategorii případů (ku př. 1310), poněvadž v prvých dvou kategoriích rozhoným jest pro tu otázku vnitřní poměr mezi jednotlivými členy té které strany (spoluvlastnictví, spoludržba, spol. smlouva). V našem případě však není takového vnitřního poměru mezi oběma poškozenými, z něhož by sám sebou vyplýval podíl, v jakém nesou škodu. Není ho tu, poněvadž původní smlouvy není, neboť řešení na podkladě jejím ukázalo se nemožným, ježto hospodářské následky této kvalifikované nehody vždy by odnesla jen jedna strana a to eventuelně svou existencí, což se přičí mravům. Logicky je tedy nutným pravý opak řešení: rozdělení hospodářských následků nehody a v tom je vnitřní důvod, na němž se zakládá v našem případě společenství nehody a zároveň vnitřní důvod pro poměr, v jakém oba mají nésti nehodu: v mravu, ve slušnosti. Máme tu tedy obligaci ex var. caus. figuris, založenou společnou nehodou, kterou celou mají nésti oba subjekty passivní stránky, spadající tedy potud pod § 1311. obč. zákona (casum sentit dominus — dominus jsou oba); otázka zbývá jen, v jakém poměru. Vnitřní důvod, na němž společenství nehody v našem případě spočívá, praví jen, že ve slušném poměru. Pro bližší určení lze užití obdoby pozitivně-právních ustanovení, kde zákon z důležitých důvodů hospodářských, sociálních; výchovných, zkrátka vnitřních, repartuje škodu mezi stranu aktivní a passivní ku př. 1310, 1306 a, dvor. dekr. z r. 1811 o ru-

čení majitele vzteklého psa). Citované paragrafy jsou sice výjimkou ze zásady, že ručí se jen za škodu zaviněnou, analogie jejich je tím však vyloučena právě jen potud, že nesmí se v nich spatřovati zásada ručení za výsledek, které by se pak chtělo užítí na všechny případy nezaviněného poškození. Ale není logického důvodu vylučovat analogii v jiném směru, jsou-li dány její podmínky. A ty vidím v našem případě dány v tom, že jest podobnost mezi oněmi a naším případem ta, že v obou druhích společenství nehody se zakládá na tomže vnitřním důvodu: slušnosti a jest tedy jen důsledno, aby tento důvod rozhodoval v obou také o úpravě podílu tohoto společenství.

Výsledkem naší úvahy tedy jest: Pro kupní a dodavací smlouvy, uzavřené v době, kdy účinky náhlé demobilisace nemohly býti předvídaný, není možným řešením dle pozitivně-právních ustanovení o plnění smluv resp. o sprostředcích důvodech, jestliže účinky demobilisace nebyly přivoděny zaviněně a když by řešení toto bylo pro jednu ze stran katastrofálním. Smlouvy ty přestaly po faktické demobilisaci býti závaznými a právním důvodem obligačního poměru mezi původními smluvníky jest pak ne smlouva, nýbrž obligace ex variis causarum figuris. Proto je vyloučeno plnění smlouvy i všeliká náhrada pro nesplnění smlouvy, ovšem též ušlého zisku a oba bývalí smluvníci jako společně poškození nesou škodu slušným poměrem s použitím §u 273. c. ř. s. Poněvadž závazku ze smlouvy není, nemůže býti předmět původní smlouvy ničím, než kompenzačním objektem pro vyrovnání vzájemných nároků obou poškozených.

Předpokladem našeho řešení tedy jest, že před demobilisací uzavřená smlouva měla býti splněna po demobilisaci, a že v době odevzdání splněna býti mohla.

Dále že změna obligačního poměru byla přivoděna účinky demobilisace, nebo aspoň také účinky demobilisace, ne tedy výlučně příčinou jinou (zkázou věci, ať náhodnou nebo zaviněnou, náhodným zhoršením přes polovici, což zákon co do účinků rovná úplně nahodilé zkáze). Byl-li předmět zhoršen náhodou nikoli nad polovici ceny, nebo zaviněně, jest dán předpoklad našeho řešení, neboť změna obligačního poměru t. i. změna předmětu nenastala jen změnou jeho hmoty nebo formy, nýbrž i demobilisační konjunkturou. (Poněvadž by nešlo o nějakou náhradu pro nesplnění smlouvy, byl by předmět původní smlouvy jen kompenzačním objektem. Škoda způsobená demobilisační konjunkturou šla by na vrub obou (§1311) dle svrchu dotčeného slušného klíče, škoda způsobená na objektu samém byla by nesena podle ustanovení obč. zákona o tom, kdo nese škodu nahodilou nebo zaviněnou.) Dále je předpokladem, že ná-

sledky demobilisační konjunkturní změny nebyly přivoděny zavineně t. j. prodlením jednoho nebo druhého kontrahenta.

Konečně je předpokladem, že by plnění nebo neplnění smlouvy vedlo k hospodářské zkáze jednoho nebo druhého kontrahenta, ať již samo o sobě, nebo se zřetelem na jiné smlouvy, právě tak charakterisované. Spor může býti o to, zda tento předpoklad není než ústupkem praxi, theoreticky neodůvodněným. Možno totiž namítnouti, že ohrožení hospodářské existence jest jen krajním stupněm škody, stupňů jest více, ale pokud jsou výslednicí týchž příčin, svrchu pod 1.—3. popsaných, není důvodu, abychom se nedívali na všechny kupní a dodavací smlouvy za takových okolností uzavřené, pod stejným zorným uhlem, třeba že nevedly in konkreto k výsledkům katastrofálním; případy posléz uvedeného druhu jsou jen podnětem k analýsi celého druhu těchto smluv. Proti tomu ovšem možno zase namítnouti: v článku tomto zjištěno rozbořem, že jde o společnou nehodu, nehodu vidí on v nezaviněné nepříznivé konjunkturální změně. Přesně vzato je každý i nejmenší její stupeň »nehodou«; ale v praxi rozhodují o tom, kdy začíná nehoda názory hospodářského života, veřejné mínění a s tím musí theorie také počítat. Spor tento proráží i v návrzích, které z kruhu praktiků byly dány k úpravě naší otázky. Tak Zemská jednota českých obchod. gremií navrhla smírčí soudy, jichž vůdčí zásadou má býti: zásadní trvání na platnosti smlouvy a její stornování jen v případech krajních. Naproti tomu místopředseda dolnorakouského Gewerbevereinu dr. Meisl v citovaném již článku navrhuje speciální zákon, umožňující paušální stornování všecm dodávkových smluv, uzavřených určitou dobu před demobilisací.

Hovorna.

Pro jednotný název soudcovský. V čísle II. »Právnicka« z 15./2. 1919 pojednává o tomto předmětu podepsaný tam autor a táže se mezi jiným: »Bylo zvykem čistě vídeňským, že se plýtvalo u nás tituly na úkor hmotných výhod siavu soudcovského. Bude tak i ve svobodném státě československém?« Bohužel, zdá se, že tomu bude zrovna tak, ne-li hůře. Ale spoň o tom vylučuje výnos ministerstva spravedlnosti zasláný organisacím úřednickým, aby se vyslovily o titulatuře soudcovské, veškeru pochybnost. Dle tohoto výnosu hodlá ministerstvo spravedlnosti zavést ke spoustě dosavadních titulů ještě mnohoslovné tituly pro přisedící senátů a pro předsedy senátů, a to rozdílné podle pořadí instancí. Místo hmotného zlepšení soudců dostane se jim, jak se zdá, nové úpravy navštívenek...

Veškeré organisace soudcovské vyslovily se pro jednotný název »soudce«, bez ohledu na hodnost a stáří soudcov. Jest to potěšitelným úkazem demokratičnosti ve stavu soudcovském. Než zdá se, že toto usnesení zůstane hlasem volajícího na poušti.

Rozlišování soudců IX.—VII. třídy a soudců vyšších, jak navrhuje autor nadepsané stati, nezdá se účelné, a dokonce už ne titulatura »vyšší